

koji su ih napadali za relativizaciju holokausta odgovorili su vrlo uvjerljivim argumentom da nacisti zasigurno nisu bili kulturalni relativisti već su naprotiv bili uvjereni esencijalisti na osnovi čega su i donijeli svoje rasne zakone. Uz Haydena Whitea, čiju teoriju povijesti ukratko objašnjava, Eaglestone se u obrani postmoderne pozvao i na Jean-Françoisa Lyotarda, koji je u svojoj knjizi *Le Différend* pokazao kako postmodernistički pristup vrlo jasno odbacuje poricanje holokausta.

Navodeći dijelove presude iz spomenutoga sudskog slučaja Eaglestone je ustvrdio da je koncept povijesti kao žanra bio središnja točka u Lipstadt-Iringovom slučaju. Budući da povijesni žanr ima svoja pravila (generičke konvencije), za one koji se tih pravila ne pridržavaju s pravom se može reći da nisu povjesničari i da njihovi radovi pripadaju drugom žanru, a za Irvingove radove Eaglestone je ustvrdio da pripadaju žanru politike odnosno "govoru mržnje". Nakon sudske analize Irvingova povjesničarskog rada u presudi se zaključilo da on manipulira dokumentima, pogrešno prezentira, pogrešno navodi i namjerno falsificira podatke. Ono što je Irvinga usmjerilo k poricanju holokausta je njegov rasistički i antisemitski svjetonazor, dakle njegova ideološka uvjetovanost, a upravo je na takvu vrstu uvjetovanosti u povijesnim istraživanjima upozorila postmoderna kritika. Stoga Eaglestone svoj rad zaključuje u duhu tih postmodernih nastojanja. "Naša je dužnost, kao osoba koje žive i dijele multikulturalna iskustva, da se borimo protiv mržnje kad god i gdje god je primjetimo. Poricanje holokausta je samo jedan prostor sučeljavanja. Da bismo se suprotstavili poricateljima holokausta, potrebno je u potpunosti jasno razumjeti suštinu poricanja: to nije loša historija, to uopće nije historija, nego je to antisemitizam, slabo zamulfirana rasna mržnja".

Dinko Župan

Norka MACHIEDO MLADINIĆ, *Životni put Ive Tartaglie*, Književni krug, Split 2001., 217 str.

Monografija o Ivi Tartagli nudi uvid u uistinu zanimljivi životni put ovog pravника, političara i publicista od njegova rođenja u Splitu 1880. godine do smrti u Lepoglavi 1949. godine. Knjiga je temeljena na brojnim tekstovima koje je objavio sam I. Tartaglia, *Rukopisnoj zbirci Tartaglia*, te drugim vrelima koja svjedoče o njegovu životu, djelovanju i idejama. *Rukopisna zbirka Tartaglia* među važnijim je rukopisnim ostavštinama, privatnim i obiteljskim arhivima koje čuva Sveučilišna knjižnica u Splitu poput arhiva političara A. Trumbića, arhiva urednika *Narodnog lista* V. Kisića, rukopisa N. Nodila i dr.

Knjiga započinje kratkim uvodnim razmišljanjem o potrebi nepristranog vrednovanja ličnosti Ive Tartaglie (5.). U poglavlju pod naslovom *Razdoblje do prvoga svjetskog rata (1880-1914)* (7.-24.) autorica daje kratki pregled općih gospodarskih, društvenih i političkih prilika u Dalmaciji, a zatim upoznaje čitatelje s ozračjem u domu Mihovila i Marije Tartaglia, kao i sa sudbinama ostalo devetero djece iz ove obitelji. Ivo je, kao i još dvojica braće završio studij prava, dok se jedan brat odlučio za vojnu službu i postao general u vojsci Kraljevine Jugoslavije. Poslije smrti oca, te starijeg brata Petra, suca u Bosanskom Grahovu kojega je stranka nezadovoljna presudom usmrtila ubodom noža, Ivo zvani

Dino preuzeo je brigu o obitelji. Godine 1903. doktorirao je pravo u Grazu, te se zaposlio u Splitu kao odvjetnički pripravnik. Često je pisao i članke u tisku, u početku uglavnom o kulturi, da bi se od 1904. godine više posvetio političkim temama. Autorica smatra kako je na formiranje njegovih političkih stajališta utjecalo divljenje prema M. Pavlinoviću i T. Masaryku, a ističe i njegovo prijateljstvo s I. Meštrovićem.

Drugo poglavlje obuhvaća *Djelovanje Ive Tartaglie u Hrvatskoj demokratskoj stranci i Hrvatskoj pučkoj naprednoj stranci* (25.-51.), odnosno osnivanje Hrvatske demokratske stranke u Splitu u kolovozu 1905., njezino udruživanje s Hrvatskom naprednom strankom sa sjedištem u Zagrebu u Hrvatsku pučku naprednu stranku, osnovne postavke i ciljeve stranke, kao i samog Tartaglie, te odnos s drugim političkim strankama. Posebno je razraden odnos prema gospodarskim pitanjima, kao i konkretni koraci poput osnivanja Pučke štedionice, zadruge Težačka sloga i dr. Od osnivačke skupštine 1905. godine Tartaglia je bio tajnik stranke, a kasnije je postao urednik stranačkih glasila *Slobode* i *Pučke slobode*.

Deset godina na čelu Splita (1918-1928) (53.-93.) razdoblje je bitnih pomaka u razvoju Tartaglijina rodnoga grada. Split tada doživljava dosta brzi razvojni uspon, čemu su pridonijele opće okolnosti, ali i zalaganje gradske vlasti na rješavanju niza problema, među kojima osim komunalnih autorica s pravom naglašava prometno povezivanje sa sjeverom Hrvatske. U razdoblju 1920.-1925. provedena je elektrifikacija Splita, a istovremeno uz iznimno zalaganje splitske vlasti riješeno je pitanje financiranja neizgrađenih dionica ličke željezničke pruge otvorene za promet 25. VII. 1925. Osim navedenog za Tartagliina mandata sanirano je teško gospodarsko i zdravstveno stanje na kraju Prvog svjetskog rata, uređena i dograđena gradska luka, popločan veći broj ulica, izgrađene gradske ceste, javni nužnici, potaknuta privatna stanogradnja poreznim olakšicama, dograđena gradska bolnica, uređena nova općinska zgrada, popravljene postojeće i sagrađene dvije nove osnovne škole, otvoreni tečajevi za opismenjivanje, otvoren prirodoslovni muzej, riješeno pitanje zgrada arheološkog i etnografskog muzeja, uz što je otvoren i niz drugih ustanova javnog značaja. Navodeći postignuća i načine na koje se do pojedinih rješenja došlo autorica ovaj gradonačelnički mandat ocjenjuje iznimno uspješnim.

Tartaglia je značajan i kao *Osnivač i predsjednik Jadranske straže* (95-104), organizacije čiji je cilj bilo promicanje svih djelatnosti vezanih uz more, te jadranske orijentacije države. Organizacija je osnovana na javnom skupu 19. II. 1922, a prvi joj je predsjednik bio J. Biankini. Tartaglia je bio potpredsjednik, a nakon Biankinijeve smrti 1928. godine predsjednik. Autorica razmatra značaj, ulogu i utjecaj prvog i drugog predsjednika ove organizacije, smatrajući Tartagliin utjecaj u ovoj organizaciji ključnim od samog početka.

Temeljem imenovanja 9. listopada 1929. I. Tartaglia postao je *prvi ban Primorske banovine* (105.-113.). Autorica ističe njegovo djelovanje na melioraciji zemljišta, izgradnji putova, škola i zdravstvenih ustanova. Probleme i razloge ostavke podnesene 29. VII. 1932. nalazi ponajprije u nesuglasicama s ministarstvom unutrašnjih poslova zbog banova odbijanja potpore Organizaciji jugoslavenskih nacionalista (ORJUNA), te u oduzimanju ovlasti banovima i ponovnoj centralizaciji.

Posebno su obrađeni *Politički nazori Ive Tartaglie* (115.-154.) u kontekstu općih povijesnih okolnosti, te pomaci i promjene u pojedinim stajalištima u ovisnosti o događajima i iskustvima. Autorica razmatra njegov odnos prema Austro-Ugarskoj i opredjeljenje za stvaranje jugoslavenske države, odnos prema talijanskim presizanjima na istočnu obalu Jadrana, gospodarskim pitanjima s naglaskom na razvoju pomorstva, monarhiji, odanost ideji integralnog jugoslavenstva i stajalište prema hrvatskom pitanju u prvoj jugoslavenskoj državi. Odnos s drugim političkim strankama i osobama drukčijih političkih stajališta predstavljen je navođenjem niza polemika u tisku.

Djelovanje Ive Tartaglie na kulturnom polju (155.-170.) obuhvaća još jednu bitnu sastavnicu njegova javnog djelovanja. Tartaglia je u kulturnom životu aktivno djelovao kao pisac i kritičar, organizator izložbi, te osnivač kulturnih ustanova i društava. Posebno je unutar ovog poglavlja obrađena njegova privatna zbirka umjetnina i knjižnica. Tartaglin dom i obitelj predstavljeni su u poglavlju *Privatni život Ive Tartaglie* (171.-194.) na temelju sjećanja same autorice i njezine sestre, inače unuke Tartagline supruge Eleonore, te opisi imaju i vrijednost izvorne građe. Ovo poglavlje sadrži i osnovne podatke o odvjetničkoj praksi, članstvu u masonskoj organizaciji, Tartaglina sjećanja na vrijeme Drugog svjetskog rata i zatočeništvo na Liparima, njegov doživljaj događaja u Splitu na kraju Drugog svjetskog rata rekonstruiran na temelju privatnih pisama, te tijek suđenja 1948. godine. Sama presuda objavljena je u prilogima knjizi, kao i neki Tartagliini članci koji osvjetljavaju njegova politička stajališta (197.-208).

Knjiga je pisana s mnogo ljubavi i poštovanja prema liku koji obrađuje, više popularnim, nego znanstvenim stilom, s malim brojem bilješki i bez posebnog popisa izvora i literature. Ipak, raznolikost korištene građe daje joj znatnu težinu. Nedostatak cjelovitog popisa izvora djelomično nadoknađuje Bibliografija Ive Tartaglie (209.-217.). Dragocjena su i sjećanja iz djetinjstva same autorice. Šteta je ipak što o *Rukopisnoj zbirci Tartaglia* nema posebnih informacija, te ih je potrebno tražiti na drugom mjestu. Tekst odlično ilustrira niz fotografija koje oslikavaju obitelj i zanimljive interijere doma I. Tartaglie, kao i vrijeme u kojem je djelovao.

Zdravka Jelaska

Mira ŠUVAR, *Vladimir Velebit, svjedok historije*, Razlog d.o.o., Zagreb, 2001., 512 str.

Izdavanje knjige razgovora Vladimira Velebita i Mire Šuvar *Vladimir Velebit, svjedok historije* izvanredan je izdavački potez. To je zanimljivo i prohodno štivo koje zasigurno ima brojnu čitalačku publiku među ljubiteljima povijesne literature, a napose stručnjacima koji se zanimaju za Drugi svjetski rat i hladni rat. Predgovor knjizi napisao je dr. Stipe Šuvar, fotografije su jasne, mnoge vrlo privatne i pokazuju obitelj Velebit, suprugu Veru Becić, sinove Duška i Vladimira, koji danas žive u Ženevi, u raznim prigodama. Knjiga se sastoji od dva dijela. U prvom je, na temelju razgovora, ali bez velikih ponavljanja, Mira Šuvar sažela ono što u drugom, nešto opsežnijem, Velebit nije (ili je tek jednim dijelom) ispričao. Opsežno, zanimljivo i impresivno rodoslovlje i sjećanja na najranije godine života nalaze se samo u prvom dijelu teksta. Jedino su u drugom dijelu na-